

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

14 08 20 17 р.

м. Київ

№ 1174

Про завершення
II (концептуально-діагностичного) етапу
дослідно-експериментальної роботи
на базі Бердянської гімназії № 1 «Надія»
Бердянської міської ради Запорізької області

Відповідно до Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 114, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 травня 2002 року за № 428/6716 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 23 листопада 2009 року № 1054), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.10.2015 № 1074 на базі Бердянської гімназії № 1 «Надія» Бердянської міської ради Запорізької області проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Методичні засади формування конкурентоспроможного вчителя в умовах євроінтеграційних освітніх процесів».

На підставі висновків засідання комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України від 06.06.2017 (протокол № 38) та з метою продовження дослідно-експериментальної роботи

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Методичні засади формування конкурентоспроможного вчителя в умовах євроінтеграційних освітніх процесів» на базі Бердянської гімназії № 1 «Надія» Бердянської міської ради Запорізької області за серпень 2016 р. – червень 2017 р., що додається.

2. Комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України заслухати звіт Бердянської гімназії № 1 «Надія» Бердянської міської ради Запорізької області (далі –

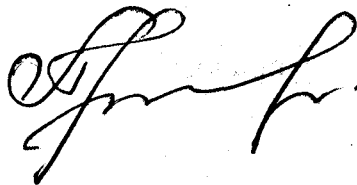
експериментальний навчальний заклад) про завершення III (формувального) етапу дослідно-експериментальної роботи у червні 2020 року.

3. Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» надавати організаційну та науково-методичну допомогу педагогічному колективу експериментального навчального закладу у проведенні дослідно-експериментальної роботи.

4. Департаменту освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації надавати допомогу експериментальному навчальному закладу у забезпечення необхідних умов для проведення дослідно-експериментальної роботи.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П. К.

Міністр

Л. М. Гриневич

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і
науки України

140817 № 114/1

Звіт

про завершення II (концептуально-діагностичного) етапу
дослідно-експериментальної роботи
за темою «Методичні засади формування конкурентоспроможного
вчителя в умовах євроінтеграційних освітніх процесів»
Бердянської гімназії № 1 «Надія»
Бердянської міської ради Запорізької області
за серпень 2016 р. – червень 2017 р.

Відповідно до Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 114, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 травня 2002 року за № 428/6716 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 23 листопада 2009 року № 1054, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 грудня 2009 року за № 1217/17233), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.10.2015 року № 1074 на базі Бердянської гімназії № 1 «Надія» Запорізької області» було продовжено II етап дослідно-експериментальної роботи за темою «Методичні засади формування конкурентоспроможного вчителя в умовах євроінтеграційних освітніх процесів».

Основними завданнями II (концептуально-діагностичного) етапу визначено:

розроблення концептуальних засад дослідно-експериментальної роботи, добір методик і технологій дослідження, моніторингу експерименту, науково-методичного забезпечення;

визначення психолого-педагогічного супроводження експерименту: методик та описів психодіагностичного інструментарію для забезпечення функціонування системи формування та продуктивної діяльності конкурентоспроможного вчителя;

визначення критеріїв, характеристик і рівнів сформованості конкурентоспроможності вчителя;

визначення етапів становлення конкурентоспроможного вчителя;

створення моделей освітнього простору гімназії та формування й розвитку конкурентоспроможного вчителя;

проведення науково-практичного семінару «Крок за кроком до конкурентоспроможності»;

проведення моніторингу з основних питань дослідно-експериментальної роботи.

Для науково-методичного супроводження експерименту, створення методичної бази та комплексного моніторингу дослідження були розроблені теоретико-методичні засади дослідно-експериментальної роботи, проведено відбір методик і технологій моніторингу експерименту.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять концептуальні положення особистісно-орієнтованого (І. Бех), діяльнісного (О. Леонт'єв, С. Максименко), компетентнісного (Л. Величко, М. Головка, Н. Голуб, Т. Засєкіна, О. Савченко, О. Топузов, О. Пометун) наукових підходів; наукове трактування філософських, психолого-педагогічних поглядів на освітянську інноватику (І. Богданова, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Загзвизинський, Д. Пузіков); провідні ідеї щодо формування готовності педагогів до інноваційної діяльності та усвідомлення ними ефективності впровадження інноваційних технологій (І. Гавриш, О. Гончарова, Ю. Завалевський, Л. Петриченко, О. Пехота): питання професійного розвитку вчителів (І. Воротникова, І. Неговський, Н. Ничкало, О. Пехота та ін.); неперервної освіти (Я. Бельмаз, О. Кузнецова); управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників (В. Биков, В. Олійник); стратегії формування професіоналізму (І. Мартиненко, Л. Хомич) та інші.

Згідно з програмою дослідно-експериментальної роботи використовувались теоретичні (аналіз науково-методичної літератури для встановлення сутності формування інноваційного освітнього середовища, ознак

конкурентоспроможності вчителя, шляхів його формування та етапів становлення; порівняння, синтез, узагальнення, моделювання, порівняння, абстрагування), емпіричні (педагогічне спостереження, бесіда, опитування, вивчення й аналіз документації, зокрема нормативно-правової; профільних кафедр, індивідуальних програм саморозвитку, нормативно-правової документації, тестування, інтерв'ювання, опитування, оцінювання, вивчення й узагальнення досвіду, експертні оцінки), математичні та статистичні методи дослідження (ранжування, моделювання, обробка здобутих даних). Основним методом дослідження став педагогічний експеримент.

Для вивчення ключових питань дослідно-експериментальної роботи було використано методики дослідження: «Професійна спрямованість особистості вчителя» (Є.І. Рогов); діагностики особистості на мотивацію до успіху й уникнення невдач Т. Елерса; «Список особистісних рис» А. Еткінда; методика-твір «Яким я бачу своє майбутнє життя» М. Варбан; вивчення Я-концепції SCC Дж. Кемпбела; вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокича; «Психологічний портрет вчителя» Резапкіних; оцінки направленості особистості (опитувальник Т. Лірі, Р. Лафорга, Р. Сазека); ТІМ (Тест індивідуальної мотивації) В. Алтухова; діагностики організаційної соціалізації О.О. Богатирьової та інші.

Удосконалювалися чинні й добиралися інноваційні підходи до формування конкурентоспроможного вчителя у процесі інноваційної діяльності, встановлювалися критерії, компоненти та показники конкурентоспроможності, деталізувалися характеристики й рівні її сформованості. Тривало поповнення глосарію основних питань дослідно-експериментальної роботи.

Для наповнення інформаційної бази з проблем формування конкурентоспроможного вчителя створено творчі групи: «Методичні засади формування конкурентоспроможного вчителя», «Модель інноваційного освітнього простору», «Упровадження виховної технології в навчально-виховному процесі», покликані розробляти основні моделі, реалізація та впровадження яких передбачена завданнями дослідно-експериментальної

роботи. Для вивчення окремих питань формування конкурентоспроможності вчителя і ознайомлення з ними педагогічного колективу створювалися динамічні творчі колективи.

На основі аналізу науково-методичної літератури та практичного досвіду колективу гімназії розроблено концепцію формування конкурентоспроможного вчителя гімназії, у якій враховано стратегічні напрями розвитку сучасної освіти та вимоги суспільства до вчителя. За результатами аналізу науково-методичної літератури та досвіду роботи гімназії сформовано та обґрунтовано моделі освітнього простору гімназії, конкурентоспроможного вчителя, шляхів його формування.

Створено модель інноваційного освітнього простору навчального закладу, визначено основні його компоненти: змістовно-технологічний (неперервна освіта, педагогічне й виховне середовища, інформаційне забезпечення); соціальний (батьківська громада, освітні заклади, громадськість, позашкільні та культурно-просвітницькі заклади, творчі спілки та організації) та матеріально-технічний (приміщення, кабінети, їх облаштування, технічне обладнання, забезпечення літературою).

Це дало підстави використати у процесі дослідно-експериментальної роботи теоретичні засади моделі конкурентоспроможності вчителя, розробленої Ю.І. Завалевським, на основі якої нами було виділено професійний, особистісний і поведінковий критерії конкурентоспроможності вчителя; компоненти: професіоналізм, авторитетність і здатність до самокорекції, що їм відповідають; а також основні показники кожного з них, за якими, на нашу думку, доцільно оцінювати конкурентоспроможного вчителя: професійні знання, рівень комунікаційної культури, педагогічне зростання, здатність до рефлексії; обізнаність у різних сферах життя, моральний авторитет, вплив на учнів; активна діяльність, мобільність і результативність.

Шляхи формування конкурентоспроможності вчителя передбачає як обов'язкову умову інноваційну діяльність, на основі якої виділено 2 шляхи: самоосвітню діяльність (відвідування семінарів, тренінгів, конференцій, уроків

колег; вивчення профільної літератури; участь у дискусіях, нарадах із обміну досвідом; проведення презентаційних уроків, опанування ІКТ, організація позаурочної діяльності, спілкування з колегами, курси підвищення кваліфікації) та науково-методичну роботу гімназії (віртуальний методичний кабінет; постійно діючий семінар; творчі групи; експериментальна лабораторія; науково-методична рада; профільні кафедри; наставництво; конференція).

Деталізовано етапи формування конкурентоспроможності вчителя та їх змістовне наповнення. Визначено, що на першому етапі – оволодіння основами професії – вчитель набуває елементарного педагогічного досвіду, тобто відбувається процес професійної ідентифікації. На другому – досягнення рівня педагогічної майстерності – досягає перших професійних результатів: відбувається набуття досвіду в усіх видах педагогічної діяльності, формується власний стиль педагогічної майстерності. На третьому етапі – презентування особистого педагогічного досвіду – остаточно формується готовність і бажання вчителя-майстра навчати інших учителів.

Дібраний психолого-педагогічний інструментарій дав змогу провести дослідження різних складових конкурентоспроможності, вивчити особливості, прагнення і здатності кожного вчителя з досліджуваного питання. Узагальнення відповідей педагогів на питання тестів, анкет, опитувальників, застосування проєктивних методик, аналіз їх творчих робіт, систематизація результатів виступів у інтелектуальних і творчих змаганнях їх учнів, проведення опитувань щодо конкурентоспроможності конкретних педагогів з позиції інших учасників навчально-виховного процесу засвідчили рівні їх проявів.

Наведені показники засвідчують, що в цілому високий рівень конкурентоспроможності притаманний учителям, що мають вищу категорію (у гімназії таких фахівців 17 осіб – 48,6 %). Позитивним є той факт, що низький рівень конкурентоспроможності має лише 1 учитель, тоді як учителів кваліфікаційного рівня «спеціаліст» працює 28,6 %. Це засвідчує потужні перспективи розвитку конкурентоспроможності молодих учителів, що працюють у закладі. Близько половини вчителів має середній рівень

конкурентоспроможності, а 69 % з них мають схильність до підвищення рівня до високого і достатньо для цього підстав. За результатами діагностування було організовано відповідну роботу з педагогічними працівниками навчального закладу з метою підвищення рівня конкурентоспроможності.

За результатами активного впровадження, запропонованих моделей в життя гімназії створено банк конспектів уроків і виховних заходів із застосування інноваційних технологій (мультимедійне супроводження, крос-культурної, хмарно зорієнтовані тощо) та форм роботи (уроки-подорожі, уроки-практикуми, віртуальні екскурсії, уроки-квести, творчі звіти тощо).

Створено психолого-педагогічні умови ефективного формування конкурентоспроможності вчителя у процесі інноваційної діяльності:

сформовано позитивну мотиваційну спрямованість учителів на застосування інноваційних технологій у навчально-виховному процесі; у них наявні необхідні знання та вміння щодо запровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес; наявні цілепокладання та планування впровадження інновацій у власну діяльність; сформовані рефлексія, педагоги вміють аналізувати й коригувати власну успішну діяльність, робота колективу окреслюється завданнями здоров'язбереження учнів і власного.

забезпечено інноваційний потенціал здоров'язбережувального навчального закладу; у процесі навчальної та виховної діяльності створено інноваційний освітній простір.

Постійно відслідковуються результати конкурентоспроможності кожного вчителя. Протягом навчального року відбулася позитивна динаміка змін у таких показниках: професійні знання, педагогічне зростання, здатність до рефлексії, вплив на учнів, активна діяльність, мобільність.

Досвід роботи з теми дослідно-експериментальної роботи було висвітлено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теорія і практика формування та розвитку педагогічної майстерності й творчого потенціалу вчителів як домінуючих складових педагогічної дії» (м. Житомир, 3 лютого 2017 року), III Міжнародній науково-практичній конференції

«Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (м. Запоріжжя, 15–22 травня 2017 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичні засади професійного розвитку фахівця у системі неперервної освіти» (м. Запоріжжя, 18–19 жовтня 2016 р.), на обласній виставці «Освіта Запорізького краю – 2017».

Проведено такі заходи з питань дослідно-експериментальної роботи:

засідання педагогічних рад, де слухалися питання організації та проведення дослідно-експериментальної роботи, забезпечення психолого-педагогічних та організаційних умов реалізації завдань II етапу експерименту;

інструктивно-методичні наради адміністрації з проблем реалізації другого етапу експериментальної діяльності, де обговорено проблематику моделювання освітнього простору, конкурентоспроможного вчителя, шляхів його формування, етапів і рівнів становлення.

Здійснено інформаційне забезпечення дослідно-експериментальної роботи, що обумовило оновлення структури науково-методичної роботи в гімназії з урахуванням завдань дослідження, організацію та проведення науково-методичних заходів у рамках роботи педагогічної майстерні, а саме:

педагогічні ради «Про впровадження інноваційних виховних технологій у навчально-виховний процес як засіб формування творчої особистості учнів на основі загальнолюдських цінностей»: заслухано досвід класних керівників-новаторів; «Метод проектів як форма організації єдиного освітнього простору»: вчителі збагатилися знаннями про переваги проектної діяльності; «Модель освітнього середовища для формування конкурентоспроможного вчителя»: презентовано означену модель навчального закладу; психолого-педагогічні семінари: «Педагогічна спрямованість особистості вчителя шлях до конкурентоспроможності» (26.09.2016 р.), «Індивідуально-психологічні властивості особистості конкурентоспроможного вчителя – успішність і продуктивність педагогічної діяльності» (28.11.2016 р.), «Педагогічна техніка конкурентоспроможного вчителя та її вплив на ефективну організацію навчальних занять» (23.01.2017 р.); теоретичні семінари: «Інноваційні форми

методичної роботи в гімназії» (12.09.2016), «Модель освітнього середовища» (13.02.2016), «Профільна кафедра як осередок дослідно-експериментальної роботи» (17.10.2016); практичні семінари: «Хмарно орієнтований урок» (31.10.2016 р.), «Тьюторський супровід навчання у профільних класах» (27.03.2017 р.), «Наступність у навчанні та вихованні в рамках науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (14.11.2016 р.); семінари-тренінги «Конкурентоспроможний учитель – конкурентоспроможний учень» (26.12.2016 р.), «Взаємодія з учнями – вагомий управлінський аспект конкурентоспроможності вчителя» (27.02.2017 р.), «Учитель як особистість. Психологічна площина становлення особистості конкурентоспроможного вчителя» (24.04.2017 р.).

За результатами проведеної роботи було проведено семінар «Крок за кроком до конкурентоспроможності», на якому творчі групи оприлюднили й систематизували досвід роботи щодо підвищення професійної компетентності вчителя на концептуально-діагностичному етапі дослідно-експериментальної роботи, а творчі педагоги представили інноваційні наробки.

У цілому всі поставлені на початку етапу завдання виконано, звіт про завершення II (концептуально-діагностичного) етапу експерименту заслухано та обговорено на засіданні педагогічної ради у травні 2017 року.

Усе назване вище визначає наступні завдання III (формувального) етапу (серпень 2017 р. – червень 2019 р.):

експериментальне впровадження системи формування та розвитку конкурентоспроможного вчителя;

реалізація моделі конкурентоспроможного вчителя;

розробка та практичне відпрацювання методики узгодження взаємодії учасників навчально-виховного процесу, органів виконавчої влади та громадських організацій для забезпечення реалізації моделі конкурентоспроможного вчителя;

практична апробація та подальша корекція комплексу методів з формування та вдосконалення конкурентоспроможного вчителя;

моніторинг персональної здатності вчителя до розвитку конкурентоспроможності;

систематизація й поширення набутого досвіду з питань упровадження моделі конкурентоспроможного вчителя.

Науковий керівник

Ю. І. Завалевський

Директор гімназії № 1 «Надія»

В. П. Сергієнко

Координатор

Т. І. Бережна

